

Jest już niemalże pewne, że gospodarka rzymska przypominała w swej naturze współczesną gospodarkę rynkową, jednak pewne jej obszary, takie jak dostawy zboża do Rzymu, jak i zaopatrzenie armii były w znacznym stopniu organizowane przez państwo. Jednak strefa wpływów tzw. *annona militaris* jest na chwilę obecną trudna do uchwycenia. Proponowany projekt dostarczy nowych danych pomagających zrozumieć charakter rzymskiej ekonomii militarnej.

Jego celem jest zbadanie gospodarki rzymskiego fortu Apsaros (dzisiejsze Gonio, Gruzja), za pomocą analiz znalezisk ceramicznych z zastosowaniem najnowszych metod archeometrycznych, co przyniesie następujące rezultaty:

1. Poznanie dokładnego pochodzenia i zawartości amfor oraz naczyń nieangobowanych znalezionych na terenie fortu.
2. Odtworzenie ekonomii Apsaros w oparciu o wyniki analiz archeometrycznych zintegrowanych z danymi ze źródeł literackich, epigraficznych, archeobotanicznych itd.
3. Porównanie systemu zaopatrzenia Apsaros z Novae (innym dobrze przebadanym fortem czarnomorskim) oraz ze stanowiskami “cywilnymi” w regionie M. Czarnego.

Apsaros był jednym z kluczowych rzymskich założeń militarnych usytuowanym na pograniczu prowincji Kapadocja i Kolchida w pierwszych trzech wiekach naszej ery. Dzięki położeniu na skrzyżowaniu szlaków morskich i lądowych łączył rzymską Azję Mniejszą z Zakaukaziem (w tym przede wszystkim Iberią Kaukaską). Mimo krótkiego opuszczenia (IV-VI w. p.n.e.) fort funkcjonował jeszcze przez cały okres bizantyjski i osmański, do końca XIX w. Od 2014 r. stanowisko jest badane przez Polsko–Gruzińską Ekspedycję Gonio–Apsaros.

Do tej pory zarejestrowano ponad tysiąc diagnostycznych fragmentów amfor, czyli naczyń służących do transportu produktów (np. wina, oliwy i sosów rybnych), oraz kilkaset fragmentów naczyń nieangobowanych, które częściowo zostały poddane badaniom makroskopowym. Jednakże, analizy makroskopowe nie zawsze pozwalają na bezsporne ustalenie pochodzenia naczyń, dlatego też należy stosować bardziej zaawansowane badania archeometryczne. Celem tego projektu jest przeprowadzenie analiz petrograficznych i chemicznych. Te pierwsze pozwalają zidentyfikować domieszki ceramiczne na podstawie różnic w ich właściwościach optycznych obserwowanych przy użyciu mikroskopu polaryzacyjnego. Z kolei analizy chemiczne umożliwiają poznanie składu pierwiastkowego gliny, z jakiej zostały wykonane naczynia, za pomocą promieniowania rentgenowskiego. Połączenie tych metod pozwala na ustalenie miejsca produkcji naczyń. Ponadto, wykorzystanie chromatografii gazowej i cieczowej sprzężonej ze spektrometrią mas umożliwia badanie ich zawartości.

Dotychczas archeometryczne analizy naczyń produkowanych w basenie M. Czarnego pojawiały się raczej sporadycznie, co oznacza, że w wielu przypadkach miejsca produkcji pozostają nieznane. Utrudnia to studia nad zaopatrzeniem i wymianą handlową w tym regionie, ponieważ to właśnie pojemniki transportowe i naczynia używane w kuchni są jednymi z najważniejszych źródeł pozwalających na badanie diety, procesów produkcji i handlu oraz ekonomii w starożytności. Dlatego, projekt ten jest istotny zarówno z punktu widzenia studiów nad ceramiką rzymską w basenie M. Czarnego, jak i z perspektywy badań dotyczących antycznej ekonomii oraz dróg i metod zaopatrzenia armii rzymskiej.